

ద్వితీయాష్టక ప్రారम्భః

॥ హరిః ఓమ్ ॥ అశ్రీరహా వై సత్త్రిమాసత । తెనాం పృథ్విఘ్నా-
 ఘ్నాధుగాసీత్ । సర్వేషామేగాదీవత్ । తెబ్రువన్ । క సై ను స-
 ర్శమాస్మహే । యోఽస్యా ఓషధీర్ను జనయాను ఇతి । తే ద్వివో వృష్టిమ-
 పృశస్త । యావస్తస్మాకా అవాపద్యస్త । తావత్తీరాషధయోఽ-
 కాయస్త । తాజాతాః పితరో విషేణాలిమృన్ ॥ ౧ ॥ తాసామ్-
 ధ్వా రుప్యన్యైత్ । తెబ్రువన్ । క ఇదర్థిత్థమక్షరితి । వయం భా-
 గ్దేయర్థిచ్ఛమానా ఇతి పితరోఽబ్రువన్ । కిం భాగ్దేయమితి ।
 అస్మిహాత్ర ఏవ నోప్యస్త్విత్యబ్రువన్ । తేధ్య ఏతద్భాగ్దేయం
 ప్రాయచ్ఛ । యద్ధత్వా నిమాస్త్విన్ । తస్మో వైత ఓషధీరస్వద-
 యన్ । య ఏవవేద ॥ ౨ ॥ స్వనైఽస్మా ఓషధయః । తె వృ-
 ఘ్నావావాస్పజన్ । ఇదన్నో హవ్యం ప్రదాప్తయేతి । సోఽబ్రవీద్య-
 రం వృశే । దశేమా రాత్రీక్షాతన్న దోహన్ । ఆస్తజవం మాత్రా
 సమా చరాశీ । తస్మాద్వృశ్శాతన్తశ్చ రాత్రీర్నదుహన్తి । ఆస్తజవం
 మాత్రా సమా చరతి । వారేవృత్తగ్ం హ్యస్య । తస్మాద్వృశ్శగ్ం
 సగంస్పృష్టధయగ్ం దుద్రో ఘాతుకః । అతి హిస్థాస్థయతి ॥ ౩ ॥

అతిస్థాస్థయతి ఘాతుక ఏకబ్ధ ॥ ౧ ॥

ప్రజాపతిర్షిమస్మతః । తం ప్రజా అస్వస్యైశ్చ । త
 మథాగ ఉచాస్త ॥ సోఽస్య ప్రజాభివశాశ్రామత్ । తమవరుకుభ్యుదూ
 నోఽన్వైత్ । తమవరుభన్వశోఽన్వైత్ । స తపోరవ్యత । సోఽ
 స్మిదుపారమతాతాపీ వైస్య ప్రజాపతిః । స రురాట్టాడుదమ్యుష్ట ॥ ౪ ॥
 తద్వృతమథవత్ । తస్మాద్యస్య ద్భూతః శక్తా ఉస్మృష్టాః । తాన్యై
 ష్టల్లష్ట ప్రాజావత్యైత్యహుః । యద్రోరాట్టాడుదమ్యుష్ట । తస్మా
 ద్రోరాట్ట శక్తాన పబ్ధ । తద్దగ్నా ప్రాగ్భూత్ । తద్వ్యరిభుత్ ।
 బ్రహ్మవ్రాచీ ౩ మా వ్రాచాచా ౩ మితి । తద్వరిభిభామై ష్టా
 య వ్రవచిభ్యావ్రిభిభుతి ॥ ౫ ॥ వసీకు వ్రవ చిరయతే । త
 వాగ్భ్యవదజ్జహుధీతి । సోఽబ్రవీత్ । కస్త్యమసీతి । సై వ్రవ తై వా
 సిర్యబ్రవీత్ । సోఽబ్రాహ్మణోభ్యావ్రహీతి । తభ్యావ్రహ్మణారస్య ష్టా
 య వ్రవగ్ం స్వాహాకారస్య జన్మవేద । క్షణోతి స్వాహాకారేణ వ్రవ్య
 మ్ । యస్యైవవిదుషస్వావ్రహ్మణారేణా జవ్యాతి ॥ ౬ ॥ తోగా
 యైవాస్య హుతు భవతి । తస్యా ఆహుత్యై పురుషమస్మతః । ద్వి
 తీయమజహోత్ । సోఽశ్వమస్మతః । త్పతీయమజహోత్ । సగా
 మస్మతః । చతుథామజహోత్ । సోఽవిమస్మతః । పంచమమజ
 హోత్ । సోఽజామస్మతః ॥ ౭ ॥ సోఽస్మిరచిభేత్ । ఆహుతిభిర్వ
 సోఽఽప్నోతి । స ప్రజాపతిం పునః ప్రావిశేత్ । తం ప్రజాపతిర
 బ్రవీత్ । బాయస్వేతి । సోఽబ్రవీత్ । కిం రాగ్భయమభి జన్వ్య
 తి । తుభ్యమైవేదగం హూయాతా ఇర్యబ్రవీత్ । స వ్రవచిభ్యా

భయముభ్యకాయత | యదగ్నిహోత్రమ || ౮ || తస్మాదగ్నిహోత్ర-
 ముచ్యతే | తన్మూయమానమాత్తిశ్యోఽబ్రవీత్ | మా హామీ | ఉ-
 భయోరై వావైతదితి | సోఽగ్నిరబ్రవీత్ | కథన్న హోత్యుర్భితి |
 స్తాయమేవ శుభ్యన్తువావో | ప్రాథిర్శవ్యాదిత్యబ్రవీత్ | తస్మా-
 ద్గ్నయే స్తాయగం హూయతే | సూర్యా య ప్రాథః || ౯ || అగ్ని-
 యా వై రాత్రిః | వైస్రీమహాః | యదనుదితై సూర్యే ప్రాథహా-
 వలూయాత్ | ఉభయమైవాగ్నయగ్ం స్యాత్ | ఉదితై సూర్యే ప్రాథ-
 ఋణాతి | తథాఽగ్నయే స్తాయగం హూయతే | సూర్యా య ప్రా-
 థః | రాత్రివా అను ప్రాణః ప్ర జాయతై | అన్న ప్రతి తిష్ఠన్తి |
 యథ్నాయన్తునాతి || ౧౦ || వ్రేవతేన జాయతే | ఉదితై సూర్యే
 ప్రాథఋణాతి | ప్రత్యైవ తేన తిష్ఠతి | ప్రాణపతిరకామయతై ప్ర జా-
 యేయేతి | స వ్రతదగ్నిహోత్రం మిఘనమపశ్యత్ | తదుదితై సూర్యేఽ-
 జహాత్ | యజమాఽన్యత్ | నూష్ఠీమన్యత్ | త్నో వై స ప్రాణ-
 యత | యస్యైవవిదుష్ట ఉదితై సూర్యేఽగ్నిహోత్రస్త్వహ్వాతి |
 || ౧౧ || వ్రేవ జాయతే | అగ్ం యథా దివా ప్ర జానన్తీతి | తా-
 ద్యగైవ తత్ | అగ్ం ఖల్వాహుః | యస్యై వై త్వా పుశ్యగ్ం హే-
 వసః | యస్తయోరన్యగం రాథయత్యన్యన్న | ఉభా వావ స-
 తాపృచ్ఛతీతి | అగ్నివావాదిత్యస్పాయం ప్రవిశతి | తస్మాదగ్ని-
 హూణరాన్న కథ్యతే | ఉభ హి తేనీ సుం వద్యతే || ౧౨ ||
 ఉద్య వహ్వాదిత్యకుగ్నిరనుసమాహోవాతి | తస్మాన్మూయ వ్రవాగ్ని-

ర్షివా దదృశే । యదగ్నయే ప్రాచ్యుస్థులుమాత్ । ఆ సూర్యాయ
 వృశ్చ్యేత । యస్సూర్యాయ ప్రార్థస్థులుమాత్ । ఆగ్నయే వృ-
 శ్చ్యేతః । బ్రహ్మతాభ్యస్తమదస్తభ్యాత్ । అగ్నిశ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్య-
 హేత్యేవ ప్రాయగ్ం పరాశ్రవ్యమ్ । సూర్యో శ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్యశ్శాస్త్య-
 హేతి ప్రార్థః । తథాభాభ్యాగ్ం ప్రాయగ్ం పరాయతే ॥ ౧౩ ॥ ఉదా-
 శ్శ్యం ప్రార్థః । న బ్రహ్మతాభ్యస్తమదస్తభాతి । అగ్నిశ్శాస్త్యశ్శా-
 త్యహా । అగ్నిశ్శాస్త్య శ్శాస్త్యహా । ప్రజా శ్శాస్త్యశ్శాస్త్యహా । ప్రజా
 వ్రవా నై ప్ర వాయతి । సూర్యో శ్శాస్త్యశ్శాస్త్యహా । ప్రజాస్త్యేవ ప్ర-
 శాతాస్తు శ్శా దభాతి । శ్శాస్త్యశ్శాస్త్యహేత్యహా । ప్రజా
 వ్రవ ప్రకాతా అప్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౧౪ ॥ నూష్ఠీముత్తరామా
 హుతిశ్శుహాతి । మిథుస్తత్వాయ ప్రజాత్యై । యచిచై సూర్యే
 ప్రార్థస్థులుమాత్ । యథాఽతిథయై ప్రద్రుతాయ నూన్యామావ-
 సథామావార్యగ్ం వారన్తి । తాద్యగ్న తత్ । క్వామా తత్త-
 ద్యవతీత్యాహుః । యథ న వేద । య నై తద్ధరన్తితి । తస్మాద్య-
 దాష్టపశుహాతి । తద్దేవ సంప్రీతి । అహో యథా ప్రాథమా
 వ్రసం పరి వేవేప్తి । తాద్యగ్న తత్ ॥ ౧౫ ॥

అమృత్య విదిశ్శితి జహ్వత్యజామస్యజతాగ్నిహోత్రగ్ం
 సూర్యాయ ప్రార్థజాభాతి జహ్వతి సం పద్యతే పరాయతే పాప
 యతి సంప్రీతి త్వ చ ॥ ౨ ॥

ద్రురో వా వ్రమః । యదగ్నిః । పశ్చి స్థాతి । యస్మత్త్యే-

స్మరణి శ్రయేత్ । ద్మరాఘా కర్మణః కథాత్ । క్రమాయా
 కా వ్యాత్ । ఉద్ధీ చోఽక్షరాల్పదూత్యాధి శ్రయతి । కర్మణా గా
 ధీభావ । వ్యవ్తావ్యుకాతి । తథా కర్మ్యశ్రమాయాకా భవతి ॥౧౬॥
 మమా వా ప్రమాఽశోచ్యుః । అపారభాః శ్ర క్ష్యంతే । యదగ్ని
 హూత్రమ్ । ప్రతిషిద్ధ్యేర్మకుకామవ్య । శ్చాత్తుత్త హి కర్మ్యకా ।
 వ ప్రతిషిద్ధ్యేర్మహావర్చస కామవ్య । కుర్మమథ హి ప్రహ్లా
 వర్చసమ్ । అథా ఖలు । ప్రోద్ధిషిచ్యమేవ । యర్చ్యోద్ధిష్యతి ॥౧౭॥
 తత్పశ్యమ్ । యజ్ఞాణాతి । తద్భృహ్మవర్చసః । ఉధయేత్తావోః ।
 ప్రచ్యుత్తవా ప్రతదస్మాజ్జాకాత్ । అగర్హ్యేవలోకమ్ । యర్చ్యో
 తగ్ం హవిరవభిఘాతమ్ । అథి త్యోరయతి । అభ్యవైపర్ణారయతి ।
 అథా దెవత్రైవైపర్ణమయతి ॥౧౮॥ పర్యగ్ని కలాతి । రభుస్తామ
 పుమాత్యై । త్రిః పర్యగ్ని కలాతి । త్ర్యావృద్ధి యజ్ఞః । అథో మా
 ద్యత్వాయ । యత్ప్రాచీనముద్వాసయేత్ । యమావగ్ం శు
 చాఽర్చయేత్ । యద్భాగా । త్త్వేదవర్హగ్ం వ్యాత్ । యత్ప్ర
 త్యక్ ॥౧౯॥ పత్నీగ్ం శుచాఽపణాయేత్ । ఉద్ధీచీవముద్వాసయతి ।
 ప్రమా వై దేవమనుష్యానాగ్ం శ్చాన్తాది । తాకువైవదమాద్వాస
 యతి శాస్త్యై । వర్హా కలాతి । యజ్ఞస్య సప్తత్యై । నిష్టపతి ।
 ఉపైవ తథే స్తు గాతి । చతురున్నయతి । చతుష్పదః క్రోవః ॥౨౦॥
 ప్రశూనీవాప దుగ్ధ । పర్వాన్వూర్ణాసున్న యతి । వర్హ హి పుగ్ధ
 ద్వాధా । అనూర్ణ ఉన్నయతి । ప్రోచాయా అనూచీవత్వాయ । అనూ

చైత్యవాస్య ప్రజాఽధుకా కా ధవతి | పం మృత్యు వ్యాప్త్యైర్తి | నా
 హోష్యమ్మప పాదయేత్ | యదహోష్యమ్మప స్థానయేత్ | అ
 ధావ్యస్యా ఉపనిధాయ || ౨౧ || అస్యస్తి ప్రా యశ్చతి | తాద్య
 క్షవ తత్ | అఽస్తి వృశ్యైర్తి | యదేక గావ పావశ్యేఽన్తి క్రయతి |
 తేన గావ పావశ్యం ప్రీణాతి | అస్మిరగిభేత్ | అహుతయో మా
 శ్యేష్యన్తి | ప వ్రతాగం వైదిధమవ్యేత్ | తాతాఽభక్త | ౨
 త్నోవా అగ్నావాహుతయోఽధియన్తి || ౨౨ || యదేకం వ్ర
 యచ్ఛత్ | తద్భువిధస్సమిత్వమ్ | వైదిధమా కథాతి | తద్భువైక
 యచ్ఛతి | అహుతేనాఽధ్యైత్యై | అహో అగ్ని వ్రాత్యైర్తాద్యై కర్మ
 లోతి | అహుతేనాం ప్రతిష్ఠిత్యై | బ్రహ్మవ్రాతినో కథన్తి | యదే
 కాగం వైదిధమాధాయ ద్యే అహు తి జగలాతి | అథ కర్మాగం
 వైదిధి ద్వితీయామాహుతిష్ఠుజగలాతి || ౨౩ || యద్యై వైదిధా
 వాదధ్యాత్ | భ్రాత్యవ్యమ సై జనయేత్ | ఏకాగం వైదిధమాధాయ |
 యజమాఽన్యామాహుతిష్ఠుజగలాతి | ఉభే వ్రవ వైదిధ్యై అహుతి
 జగలాతి | నా సై భ్రాత్యవ్యజ్ఞవయతి | అదీప్తాయాజ్ఞుజగలాతి |
 పమిధమివ హి బ్రహ్మవచనసమ్ | అహో యథాఽభిష్ఠ్యైర్తాద్యై
 త్యా పర్తి వేవేష్టి | తాద్యక్షవ తత్ | చతుదుష్పయతి | ద్వ్యుజగలాతి |
 రస్మాద్వివాచ్యతుమ్పాదమన్తి | అహో ద్వ్యపద్యవ తతుమ్పాద్యైర్తాద
 యతి || ౨౪ || ఇవతి ప్రాధిష్ఠ్యైర్తి గమయతి ప్రాత్యక్ష్యైర్తి తా
 ధాయాధియన్తి తద్వ్రత్యాం చ || ౩ ||

ఉత్తరావతీవే దేవా అహుతిమహాపుః | అవార్తయసురాః |
తహా దేవా అభవన్ | పరాఽసురాః | యజ్ఞామయేత్ పవీయా-
న్ శ్వాదితి | కనీయై స్తస్య పూర్వగ్ం క్షుత్వా | ఉత్తరం భాయో
అహుయాత్ | ఏషా వా ఉత్తరావత్యాహుతిః | తాన్దేవా అహ-
వాపుః | తత్తస్యేభవన్ || ౨౧ || యస్యై వజ్ఞువ్యాతి | భవశ్చైవ |
యజ్ఞామయేత్ పవీయాన్ శ్వాదితి | భాయై స్తస్య పూర్వగ్ం క్షు-
త్వా | ఉత్తరజ్ఞనీయో అహుయాత్ | ఏషా వా అనావ్యాహు-
తిః | తామసురా అహవాపుః | తత్తస్యే పరాభవన్ | యస్యై వ-
జ్ఞువ్యాతి | పరైవ భవతి || ౨౨ || క్షుత్వోప సాదయత్యహుతిశ్చా-
య | అఙ్గో వ్యాప్యత్యై | గాంహవత్యం ప్రతిభుతే | ఆవమధ్యా-
యవమైవై నభురోతి | అగ్నిహోత్రస్య వై స్థాణుస్తి | తయ
ఋచ్చేత్ | యజ్ఞాణుమృచ్చేత్ | ఏష వా అగ్నిహోత్రస్య స్థాణుః |
యశ్చూర్వాఽఽహుతిః | తాయదుత్తరయాఽభి అహుయాత్
|| ౨౩ || యజ్ఞామృచ్చేత్ | అగ్నిహోయ పూర్వామాహుతిశ్చా-
హోతి | యజ్ఞాణుమైవ పరి వృణక్తి | అఙ్గో భ్రాతృవ్యమైవాత్వాఽతి
క్రామతి | అనాచీనగ్ం స్థాయముప మాప్సిన్ | కేత ఏవ తద్దభాతి |
ఉర్ధ్వం ప్రాతః | ప్ర జనయశ్చైవ తత్ | బ్రహ్మనాదిహో వదన్తి |
చతురున్నయతి || ౨౪ || ద్విర్దూహోతి | అథ క్వ ద్వ అహుతి భవత
ఇతి | అగ్నా వై శ్వానర ఇతి బ్రాయాత్ | ఏష వా అగ్నిర్వై శ్వా-
నరః | యద్యోవ్యాణః | క్షుత్వా ద్విః ప్రాళ్ళాతి | అగ్నా వైవ

వైశ్వానర ద్య అహుతి అహోతి | ద్విజాణాహోతి | ద్విర్ముమాస్త్విణ |
 ద్యః ప్రాణాతి || ౨౮ || మట్కం పద్యన్తే | మద్యా ఋతవః | ఋశూ-
 వన ప్రీణాతి | బ్రహ్మవైవాదిసో వదన్తి | క్షిప్తవర్తమాగ్నిహోత్రమితి |
 వైశ్వదేవమితి బ్రాయాత్ | యద్యహాహోతి | తద్దైవ్యాగ్నమ్ |
 యత్పూష్టిమ్ | తస్మాద్దైవమ్ || ౩౦ || యన్నిమాస్త్విణ | తదోపధీనా-
 మ్ | యద్వితియమ్ | తస్మిన్మగామ్ | యస్మాద్దాతి | తద్గర్భాగా-
 మ్ | తస్మాద్గర్భా అవశన్తావర్ధన్తే | యద్రాచామతి | తస్మన్మయాగామ్ |
 ఉదభ్యుర్భావృత్యాచామతి || ౩౧ || ఆర్శో గోపీథాయ | నిదోనే-
 త్తి శుద్ధ్యే | నిష్టపతి ప్యగాశ్చత్యై | ఉద్దిశతి | సప్తకషీనవ ప్రీణాతి |
 క్షణగా పుర్యావర్తతే | ప్యమైవ వీర్యమను పుర్యావర్తతే | తస్మా-
 ద్ద్విణోఽర్థ ఆర్శో వీర్యావర్తయః | అథో ఆదిత్యస్యైవావృతమను
 పుర్యావర్తతే | హుతోవృష సమిన్ధే || ౩౨ || బ్రహ్మవర్చసస్య సమి-
 ద్యై | స బ్రహ్మహరను ప్ర హారేత్ | అసగ్గంఘ్రితో వా వ్రష యజ్ఞః |
 యదగ్నిహోత్రమ్ | యదను ప్ర హారేత్ | యజ్ఞవిచ్చిన్ధ్యాత్ |
 తస్మాన్నాను ప్ర హృత్యమ్ | యజ్ఞస్య సన్తత్యై | అహో నివయతి |
 అప్తశ్చస్యైవ రూపమకః || ౩౩ ||

అప్తస్సప్తతి జ్ఞానాయాన్నయతి మాస్త్విణ ద్యః ప్రాణాతి
 ప్రాణాపర్యమాచామతీన్ధేఽకః || ౪ ||

బ్రహ్మవైవాదిసో వదన్తి | అగ్నిహోత్రప్రాయగా యజ్ఞః |
 నిప్రాయగామగ్నిహోత్రమితి | వధో వా అగ్నిహోత్రస్య ప్రా

యగమ్ | అగ్నిహోత్రయజ్ఞావామ్ | తస్య వృధీవ పదః | అవ-
 త్సమాస్మీ క్ష్రీమ్ | త్యాగ్ పావిత్రాణామ్ | ద్వివ్యా ఆతుః ప్రోక్ష-
 గాయః | ఏషభయో బ్రహ్మిణః | 31 || వజ్రపుత్రయ ఇధ్యుః | దిశః పు-
 ధయః | అద్విశ్యో యావః | యామావః వశుః | వైవ్రుద్యోఽవభృథః |
 ప్రవభృసరస్వగోకారః | తస్మాదాహితాన్మృశ్యుర్యతువ బ్రహ్మిష్య-
 స్తతం భవతి | యథ్నాయజ్ఞుహోతి | రాత్రీమైవ తేన దక్షిణ్య-
 జ్ఞురుతే | యత్ప్రాతః | 32 || అపారైవ తేన దక్షిణ్యజ్ఞురుతే |
 యత్ప్రాతౌ దదాతి | నా దక్షిణా | యావన్తో వై దేవా ఆహుత-
 మాదాః | తే పరాభవః | త వ్రతదగ్నిహోత్రం పర్వనైవ్యవ
 సమవదాయాఅనావూ | తస్మాదాహుః | అగ్నిహోత్రవే దేవా
 గ్నహోత్రాన్నిష్కృతిమపశ్యన్తి | యథ్నాయజ్ఞుహోతి | రాత్రీయా
 వైవ తద్ధుతాద్యాయ || 33 || యామావస్యాపరాభావాయ | యత్ప్రా-
 తః | అహ్నా వైవ తద్ధుతాద్యాయ | యామావస్యాపరాభావాయ |
 యత్ప్రాతౌ భాతి | హుతమైవ తత్ | ద్యయోః పయసా ఆహుయా-
 త్ప్రశుకామస్య | వ్రతద్యా అగ్నిహోత్రం విభువమ్ | య వైవవేద
 ప్ర ప్రోక్షయా ప్రశుభిమిణ్ధువై భాణయతే || 34 || ఇమామైవ పూ-
 ర్వయా దుహే | అమాముర్తరయా | అగ్నిశ్రీత్యోర్తరమా నయతి |
 యోనావైవ తద్రేసిజ్ఞాతి ప్రోక్షతే | అశ్యేవ ఆహుయాత్ప్రేసా-
 మాస్య | తేజా వా ఆజ్యమ్ | శైత్యేవ భవతి | పయసా వ్రశుకా-
 మాస్య | వ్రతద్యై పశూనాగ్ం దూపమ్ | దూపేణ వాస్వే వ్రనూనవ

దుష్టః ॥ 3౮ ॥ ప్రశుమానేన భవతి । ద్రక్ష్యన్ద్రియకామస్య । ఇన్ద్రియ
 తే బద్ధః । ఇన్ద్రియావ్యవ భవతి । యువాగ్యా గ్రామకామస్యైవ
 ప్రశుమాన్యః । ధాగ్రభేయన్తవాన్తే పతాతావవ దుష్టః । ధ్రాన్యక
 భవతి । అయన్తో వా ప్రమః । యోఽపామా ॥ 3౯ ॥ చతురున్నయతి ।
 చతుర్భుజగ్ం రథ స్తరమ్ । రథ స్తరస్యైవ వగాః । ఉపరీక వాగతి ।
 అస్తభవామక్షేవ్యమ్ । వామక్షేవ్యస్యైవ వర్ణః । ద్విర్భుజాశ్చ ।
 ద్విర్భుజం బృహత్ । బృహత ప్రమ వగాః । అగ్నిహోత్రస్త్వవ
 తక్రామవ్యర్కాశ్చి । ౪౦ ॥ యో హా వా అగ్నిహోత్రస్యాప్త
 స్యో వేద । ఉపైవముప్తసదో నమన్తి । విస్తత ఉపస్తతారమ్ ।
 ఉన్నీయోప సాదయతి । పృథివీమేవ ప్రీణాతి । హోవ్యన్నుప సాద
 యతి । అస్తర్నిమైవ ప్రీణాతి । హుత్వోప సాదయతి । దివస్త్వ
 ప్రీణాతి । ప్ర తా వా అగ్నిహోత్రస్యాప్తసదః ॥ ౪౧ ॥ య
 ప్రవవేద । ఉపైవముప్తసదో నమన్తి । విస్తత ఉపస్తతారమ్ । యో
 వా అగ్ని హోత్రస్యాశ్రావితం ప్రీత్యాశ్రావితగ్ం హోతారం బ్ర
 హ్మణవవట్కారవేద । తస్య త్వేవ హుతమ్ । ప్రాణో వా
 అగ్ని హోత్రస్యాశ్రావితమ్ । అప్తానః ప్రీత్యాశ్రావితమ్ । మన్తో హో
 తా । చక్షుర్భుజాహః । నిమైజో వవట్కారః ॥ ౪౨ ॥ య ప్రవవేద ।
 తస్య త్వేవ హుతమ్ । సాయమూవానశ్చ వై దేవా ప్రాత్ర
 యావాగత్సాగ్ని హోత్రీణో గృహమాగచ్ఛన్తి । తాన్ యన్మత్
 త్పదేత్ । ప్రాణయాఽస్య ప్రశుభిణ తిష్ఠరగ । యత్పదేత్ ।

త్వత్ప్రసాదం ప్రసాదా త్వమితి ప్రకాశయేయః । ప్రజాదైవైస్తాప్తాయ-
 యావధితి ప్రాయాగం పుమ్యుకతి । ప్రజాదైవైస్తై ప్రాతర్యావధితి
 ప్రాగః । యే తైజ దైవాస్తాప్తాయావాన్తా యే చ ప్రాతర్యా-
 వాగః ॥ ౪౩ ॥ తా దైవోభయాగం ప్ర్యయతి । త ఏన త్వత్ప్రసాదం ప్ర-
 సాదాయా త్వమితి ప్ర్యయతి । అర్చనా వా స్థావనాపవేగిః । అర్చి-
 త్వాత్ ప్రాతర ప్రావాగం ప్రాయం ప్రాతరప్ర్యయం ప్రాతర్యవ్యభ్యం ప్ర ప్రా-
 రాది । తస్మాద్దైవ్యావాయాగం ప్రాతర్యవ్యా భతి । చతురున్నయతి ।
 ద్విర్భవతి । ప్రయిక్ష్మత్వయా । ప్రప్తవదా త్వయః । త్వత్వయా వప్రః ॥
 అర్చితాత్ ప్రాతర ప్రవ తత్ప్రాయాప్రాతరప్ర్యయం మాన్తా ప్రాతర్యవ్యా-
 య ప్ర ప్రాతి । భవత్యార్చనా । పరాఽప్ర్య ప్రాతర్యవ్యా భవతి
 ॥ ౪౪ ॥ అర్చితాః ప్రాతర ప్రాతర్యవ్యా య జాయతే రున్ధే స్తామా
 కరాన్యతా వా అర్చితాత్ప్రాయాప్రసాదో వమత్కారశ్చ ప్రాతర్యా-
 వాన్తా వప్రీప్రీతి చ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిర కామయతాత్ స్వస్మై జాయతేతి । పోఽజవనాత్ ।
 తస్మాద్ స్వస్మై జాయతే । అర్చితాత్ప్రాయాప్రసాదో వమత్కారశ్చ ప్రాతర్యా-
 వాన్తా వప్రీప్రీతి చ ॥ ౫ ॥
 ప్రజాపతిర వాచా దాత్ స్వస్మై జాయతేతి । తస్య వయమజనిమ్మహి ॥
 జాయతాన్న ఆ త్వవధితి తేఽజపాఘః । ప్రాణానామగ్నిః । తనువై
 వ్రాయా ॥ ౪౫ ॥ త్వమ అర్చిత్యః । తేమాగం ప్రాతరప్రాయాత్
 గాన్తేచ । తస్యై పయన్తి వ్యాయచ్ఛన్త । మమ ప్రాతరప్రాయాత్ మమతి ॥
 తే ప్రజాపతిం ప్రజ్ఞానాయన్ । ప అర్చిత్యోఽగ్నిమబ్రవీత్ । యా

తనా నా జయోత్ । తన్నా వైహవైతి । కస్యై కాఽచాఽపీతి కృ-
 జాపతిర బ్రవీత్కస్యై క ఇతి । ప్రాగానామచాదుత్కస్యై ॥ ౪౬ ॥
 తనువా అచామితి వాయుః । చక్షుశ్శాఽచాదుత్కస్యై । య ఏవ
 ప్రాగానామచాఽపీత్ । తస్య హుతాఽచునీతి । అగ్నేర్ హుతాఽక-
 చునీతి । తదగ్నిహోత్రస్యై హోత్రోత్కస్యై । కార్యా అగ్నిహోత్రమ్ ।
 య ఏవవేద కారగ్నిహోత్రమితి । ప్రాధాప్తానాభ్యేతువాగ్నిం
 సమ్యయతి । అవ్యయః ప్రాగాప్తానాభ్యం భవతి ॥ ౪౭ ॥ య ఏవ-
 వేద । తే వాయురబ్రవీత్ । అను మా భవతిమితి । యదైవ గాః-
 చాపశ్యేఽధిశిత్యావావనీయమభ్యుద్రవాత్ । తేవ త్వాం ప్రేదావిశ్య-
 ద్రాతామ్ । తస్మాద్యద్గార్ చాపశ్యేఽధిశిత్యావావనీయమభ్యుద్ర-
 వతి । వాయుమేవ తేవ ప్రేదాతి । ప్రేదాపతిదేవతేస్సృమావ ।
 అగ్నిమైవ దైవతానాం ప్రథమమస్మృత । నాఽన్యదాల్మ్యమవిత్వా
 ॥ ౪౮ ॥ ప్రేదాపతిమభి వ్రత్యావర్తత । స మృత్యోరవిభేత్ । నాఽ-
 ముమాదిత్యనూత్నో నిరమిమీత । తగ్ం హుత్యా పరాఽర్చిర్యావ-
 ర్తత । తనో వై స మృత్యుమపాజయత్ । అప మృత్యుశ్చయతి ।
 య ఏవవేద । తస్మాద్యన్యైవవిదుషః । ఉతైతాహముత క్వస్య-
 చాన్న జహ్వతి । హుతమైవాస్య భవతి । అసా హ్యదిశ్యోఽగ్ని-
 హోత్రమ్ ॥ ౪౯ ॥

తనువై వాయురగ్నిభావత్యవిత్వా భవశ్యేకభ్యు ॥ ౫౦ ॥
 రాద్రగ్భవి । వాయువ్యముపస్పృష్టమ్ । ఆశ్విన్యన్యవ్యామా-
 వమ్ । సోమ్యన్యగ్మ్ । వారుణమధి శ్రితమ్ । వైశ్వాన్తేవా ద్విష్టమ్ ।

శ్లాఘముదన్తమ్ | సారవ్యతవివ్యన్తమానమ్ | మైత్రగం శరః |
 ఛాతురుద్వాపితమ్ | బృహస్పశైయన్తమ్ | సప్తతుః ప్రక్రాన్తమ్ |
 ద్వావౌత్పథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ | ఇన్ద్రాగ్నముపసన్నమ్ | అ-
 స్మైః పూర్వాఽఽపాఠిః | ప్రజాపశైయన్తరా | ఇన్ద్రగ్ం హూతమ్
 || ౧౦ || ఉద్వాపితగం సప్త చ || ౨ ||

దక్షాత ఉప సృజతి | క్షిత్త్రాకమైవ తేన జయతి | ప్రాచీ-
 మానర్తయతి | దేవలోకమైవ తేన జయతి | ఉదీచీమావృత్య దౌ-
 గ్ధి | మనుష్యలోకమైవ తేన జయతి | పూర్వా దుహ్యజ్యేష్ఠస్య జ్యే-
 ష్ఠినైయస్య | యో వా గ్రతక్రీన్యాత్ | అపరా దుహ్యత్కన్తిష్ఠస్య
 కాన్తిన్యైయస్య | యో వా బుభూషేత్ || ౧౧ || న సంమృశతి |
 శాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై | వాయుస్యన్తా ప్రతదుపస్పృష్టమ్ |
 అశ్వినన్తూహ్యమానమ్ | మైత్రన్తగమ్ | అర్త్యన్త ఉద్వాస్య-
 మానమ్ | త్వాప్త్రీమున్నీయమానమ్ | బృహస్పశైయన్తమ్ | స-
 ప్తతుః ప్రక్రాన్తమ్ | ద్వావౌత్పథివ్యగ్ం హ్రియమాణమ్ || ౧౨ || ఇన్ద్రా-
 గ్నముప సాదితమ్ | సర్వాభ్యా వా ప్రవ దేవతాభ్యా జహాతి |
 యోఽగ్నిహోత్రాశ్చుహాతి | యథా ఖలు వై ధేనున్తథా తర్ప-
 యతి | ప్రవమగ్నిహోత్రా త్ర యజమానన్తర్పయతి | తృప్యతి ప్రజయా
 ప్రశుభిః | ప్ర సున్తర్గ్లాకజ్ఞానాతి | వశ్యతి పుత్రిమ్ | వశ్యతి
 పౌత్రిమ్ | ప్ర ప్రజయా ప్రశుభిమిధునైకాయశే | యస్యైవ-
 ద్విదురోఽగ్నిహోత్రాశ్చుహాతి | య ఉ చైనదేవక్షేద || ౧౩ ||

బుధాపెద్ధియమాగజ్ఞాయశై ద్వ చ || ౮ ||

త్రయో వై ప్రేయమధా అనా । శేషాప్రియోఽస్మి
 హ్యోత్రమహాహాత్ । ద్వితీః । హ్యుదాః । శేషాయప్రియ
 హాత్ । స ఋచాఽహాహాత్ । యో ద్వితీః । స యామా । యస్స
 తృత్ । స తూష్టిమ్ || ౧౧ || యస్య యామాఽహాహాద్యశ్చకూష్టిమ్ ।
 తావ్రథావార్థుతామ్ । తస్మాద్యజ్ఞామాఽఽహుతిః పూర్వా హా
 త్రవ్యా । తూష్టిముత్తరా । ఉభ ప్రవర్ధీణ అవరుణే । అస్మిన్జ్యోతిశ్చ
 తీర్తస్మిన్సాస్వహేతి వాయుశ్చహాతి । శేత ప్రవ తద్దధాతి । సూర్యో
 జ్యోతిశ్చాతిసుర్యస్సాస్వహేతి వాః । శేత ప్రవ హీతం ప్ర జవ
 యతి । రతౌ వా ప్రతస్య హీతన్న ప్ర జాయతే || ౧౨ || యస్యా
 స్మిహ్యోత్రమహుతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి । యద్యవై న్యాత్ ।
 ఉన్నయ ప్రాబుదాద్రవేత్ । స ఉప్రసాద్యాతమిహోరాసీత । స య
 దా తామ్యేత్ । అథ భూస్సాస్వహేతి జహుయాత్ । ప్రజాపతిరై
 భూతః । తమోపాసరత్ । స ప్రవైవన్తత ఉన్నయతి । నాతి
 మాచ్ఛతి యజమానః || ౧౩ ||

తూష్టిజ్ఞాయశై యజమానః || ౯ ||

యదస్మిన్మధరతి । వసన్తస్త్వ్యాగ్నిః । తస్మిన్ యస్య
 తథావిధే జహ్వతి । వసుక్షేవాన్యస్మిహ్యోత్రగ్ం హుతం ధవతి ।
 విహిహో గూపాయశ్చేతే । దుద్రాస్తవ్యాగ్నిః । తస్మిన్ యస్య
 తథావిధే జహ్వతి । దుద్రేక్షేవాన్యస్మిహ్యోత్రగ్ం హుతం ధవతి ।

ప్రథమమర్శమర్శిరా లభతే । ఇతిత్యా ప్రవ్యాసామ్ ॥ ౧౭ ॥ తస్మిన్
 యస్య తథావిధే అహ్వాతి । ఇతి శ్లోకే ప్రవ్యాసామ్ ప్రాశ్నాతగం ప్రాసతం
 భవతి । సర్వ ప్రవ పర్వత ఇన్ద్ర అపిప్తా భవతి । విశ్వే క్షేతా ప్రవ్యాసా
 స్మి । తస్మిన్ యస్య తథావిధే అహ్వాతి । విశ్వే ప్రవ్యాసామ్ క్షేత
 వ్యాస్మి ప్రాశ్నాతగం ప్రాసతం భవతి । ఇతిత్యా మర్శిరా లభతే
 భవతి । ఇన్ద్ర ప్రవ్యాసామ్ ॥ తస్మిన్ యస్య తథావిధే అహ్వాతి ।
 ఇన్ద్ర ప్రవాసామ్ ప్రాశ్నాతగం ప్రాసతం భవతి ॥ ౧౮ ॥ అగ్రాణా భవ
 త్తి । శేత్యా అగ్రా శేత్యా అర్చయతి । ప్రజాపతి ప్రవ్యాసామ్ ॥
 తస్మిన్ యస్య తథావిధే అహ్వాతి । ప్రజాపతా ప్రవాసామ్ ప్రాశ్నాత
 గం ప్రాసతం భవతి । శేత్యా అగ్రాణా అస్మయా వై । బ్రహ్మ తప్త్యాసా
 స్మి । తస్మిన్ యస్య తథావిధే అహ్వాతి । బ్రహ్మే వై వాసామ్ ప్రాశ్నా
 తగం ప్రాసతం భవతి । వసుషు రుద్రేషామ్ దిశ్యేషు విశ్వేషు క్షేత
 షు । ఇన్ద్ర ప్రజాపతే బ్రహ్మణా । అపివర్ణమైవాన్ద్రే తాసు క్షేత
 తాసు ప్రాసతం భవతి । యస్యై వసిషుషామ్ ప్రాశ్నాతగం ప్రాసతం ॥
 య ఉ చైనదైవవేద ॥ ౧౯ ॥

ఇతిత్యా ప్రవ్యాసామ్ దిన్ద్ర ప్రవాసామ్ ప్రాశ్నాతగం ప్రాసతం
 భవతి క్షేతేషు చ త్యాది చ ॥ ౧౦ ॥

యదస్మిన్నిహితః ప్రథమగం సర్వ ప్రవ పర్వతామగ్రాణాశ్చ
 తో అగ్రాణా లిప్తా వసుషుషామ్ ॥

ఋతవ్యా ప్రశ్యేష పరిషిక్త్యాదాతి వాయం పరిషిక్యాతి । ప్ర
 శ్యేషేష పరిషిక్త్యాదాతి ప్రాణి । అస్మిన్వాయం । అపాపా

దిత్యస్సత్యమ్ । అస్మిన్మువ తదాత్తిత్యం ప్రాయం యదీకృతి । త్రి-
 స్మివాఽఽదిత్యం ప్రాగీరభుః । యావన్మాణోర్మాతె భవతి । కావతః
 ప్య త్లోకప్య । వాతికాన్మ రిష్టిః । వాన్తో న పర్వ్యస్తోఽస్తి । యస్త్వ
 మదియమోఽస్మిన్మాత్రస్మిన్మాత్రి । య త్తైవజ్జీవజీవ । ౧౦ ॥

అస్తి త్వ చ ॥ ౧౧ ॥

అగ్నిరపః ప్రజాపతిరస్మిన్ గం దుత్ర ఉత్తరావతిం బ్రహ్మవ్రావిషోఽ-
 స్మిన్మాత్రప్రాయా యజ్ఞః ప్రజాపతిరకామయతాత్త్వవ్యక్తాగ్ర-
 ఙ్గి దక్షాతప్త్రయో వై యదస్మిన్మృతవ్యా ప్తశ్యైవకావత ॥ ౧౧ ॥

అగ్నిరపః వైవ తేవ ప్రశూనైవ యద్భి మాన్తిక యో వా
 అస్మిన్మాత్రప్రాయవదో దక్షాతప్త్రమ్ ॥ ౧౦ ॥ అగ్నిరప్రాయ ఉత్తరైవ-
 ద్వేవజీవ ॥

॥ వారిః ఓమ్ ॥

ద్వితీయప్రపాఠకః

వారిః ఓమ్ ॥ ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాస్పృశైవేతి ।
 స ఉతస్వశహోతారమపశ్యత్ । తం మనసాఽనుమృత్యై దర్శయత్
 త్యైవజహాత్ । తతో వై స ప్రజా అస్పృత । తా అస్మాన్మృ-
 ష్టా అపాకామా । తా గ్రహేణాగ్నయత్ । తద్భ్రహ్మవ్య గ్రహా-